

Cerebral Parese-foreningen

Høringssvar til forslaget om endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger (folketrygdloven, kapittel 11)

Til arbeids- og sosialdepartementet

Fra CPU, ungdomsnettverket i Cerebral Parese-foreningen

Oslo, 28.oktober 2016

Bakgrunn for vårt høringssvar.

Ungdomsnettverket i Cerebral Parese-foreningen (CPU) inviterte til en ungdomssamling på Gardermoen den 14-16 oktober 2016. Der deltok 27 ungdommer med Cerebral Parese (CP) i alderen 18-28 år. Et av hovedtemaene på samlingen var Arbeids- og sosialdepartementets forslag til endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger (AAP).

CP er en medfødt diagnose og en kronisk sykdom. Mange med CP er eller har vært på AAP og er utvilsomt en relevant målgruppe for dette høringsforslaget. De fleste av deltagerne som deltok på samlingen har selv erfaringer med AAP.

Det notatet oppsummerer innspillene fra CPU og danner grunnlaget for CP-foreningens høringssvar til Arbeids og sosialdepartementet.

Presisering av sykdomskravet

Departementet vurderer om det i lovteksten bør presiseres at sykdom skal være en vesentlig medvirkende årsak til at arbeidsevnen er nedsatt. Målsetningen med presiseringen er å tydeliggjøre målgruppen for ytelsen og knytte ordningen tettere opp mot diagnose (gjøre den mer helsebasert).

Hovedsakelig er CPU positivt innstilt til dette. Interessepolitisk etterlyser vi «særtiltak» for ungdom med nedsatt funksjonsevne. Vi ser, i likhet med departementet, at en slik målretting av ordningen kan resultere i færre mottakere, og at færre mottakere kan føre til at de som er innenfor ordningen kan få raskere og tettere oppfølging for å komme i arbeid/tilbake i arbeid. En raskere og tettere oppfølging av den enkelte mottaker er noe CPU er svært opptatt av, jamfør også andre punkter i denne høringsuttalelsen.

Samtidig ble det også stilt spørsmål om hva som skjer med de som faller ut av AAP-ordningen. Vi håper ikke endringsforslaget vil innebære en større overgang til sosialhjelp, men at gruppene som faller ut av AAP-ordningen vil bli fanget opp av andre ordninger og en annen type oppfølging (ta i bruk et annet sett verktøy) for å få flere i arbeid.

Bedre og målrettet oppfølging

Departementet vurderer det slik at mange mottakere av AAP ikke har fått den arbeidsoppfølgingen de har krav på og legger til grunn at oppfølgingen må bli bedre. Departementet vil gjøre oppfølgingen mer målrettet og viser til tiltakene i NAV-meldingen.

CPU er veldig enig i at NAV må bli mer bruker- og arbeidsrettet, men vi synes departementets forslag til en raskere og tettere oppfølging som er nevnt i dette høringsnotatet er for svake.

Her er våre forslag til en bedre oppfølging: Ventetiden på tiltak må bli kortere, det må innføres flere faste møter mellom saksbehandler og mottakere (minimum hver 3 måned), mottakerne må ha faste kontaktpersoner og kontaktpersonene må ha et begrenset antall brukere (mottakere) i sin portefølje.

Vi mener at en raskere og tettere oppfølging er helt nødvendig for å få flere inn i treffsikre arbeidstiltak og dermed flere inn i arbeidslivet. For å få dette til er det helt nødvendig at NAV tilføres tilstrekkelige ressurser. Det er et sterkt ønske at saksbehandlere i NAV i større grad blir i stand til å kunne sette seg bedre inn i hver sak.

Innstramming av varighet

Departementet vurderer det nødvendig å stramme inn på varigheten på ytelsen og vilkårene for unntak og legger til grunn fire alternative modeller.

Primært ønsker ikke CPU å stramme inn på varigheten, sekundært støtter CPU alternativ 2. Det positive med alternativ 2 er at man ikke tidsbegrenser unntaksbestemmelsene.

CPU kan være positive til en innstramming i varighet, dersom dette fører til faktiske resultater og at flere med funksjonsnedsettelse kommer i arbeid. Det er derimot meningsløst å stramme inn varigheten på ytelsen, dersom man ikke ser omfattende forbedringer på oppfølgingssiden. I verste fall kan kortere varighet på arbeidsavklaringspenger føre til flere havner på uføretrygd og sosialhjelp. Vi har allerede flere eksempler på CPU-ungdom som ikke har fått «områdd seg skikkelig» og som indirekte har fått innvilget uføretrygd mot sin vilje. Det primære ønsket var å komme i arbeid, men likevel ble det enklest og mest forutsigbart å få innvilget uføretrygd.

CPU mener også det er viktig å se innstramming i varighet i sammenheng med muligheten til å kunne få utdanning som arbeidsrettet tiltak. Dersom man får innvilget utdanning på 3 år og varigheten på ytelsen blir strammet inn til 3 år, vil det si at man bruker hele perioden på utdanning og ikke noe på selve arbeidsoppfølgingen. Med andre ord er det veldig viktig at departementet ikke strammer inn varighet på unntaksbestemmelsene. Vi vet det er mange som av helsemessige årsaker bruker lengre tid på utdannelsen.

Færre momenter i arbeidsevnevurderingen

Departementet vurderer å ta bort momenter som «ønsker» og «behov» fra lovteksten i paragrafen som er utgangspunktet for om den enkeltes arbeidsevne er nedsatt.

CPU er enig i at selve arbeidsevnevurderingen kan gjøres bedre, men er skeptisk til å ta bort momenter som kan ivareta motivasjon og egeninteresse hos den enkelte. Vi er redd for at unge med funksjonsnedsettelse kan få mindre valgfrihet og at den enkelte kan bli «tvunget» til å velge det yrket som NAV anser som mest hensiktsmessig. Mange i CPU opplever at saksbehandlere i NAV har for liten kunnskap om hva CP er, så de frykter at valg kan bli tatt ut i fra en forutinntatthet om funksjonshemming.

Videre er vi ganske sikre på at interesse og trivsel på jobb er svært viktige faktorer for å kunne stå lengst mulig i jobb. Dette har også sammenheng med at CP-ungdom oftere enn annen ungdom kan ha noen utpreget sterke eller svake sider. Det er derfor avgjørende at ønsker og interesser tas med i vurderingen.

Kravet til mobilitet

Departementet vurderer å skjerpe kravet til mobilitet som utgangspunkt for arbeidsevnevurderingen. Dette er CPU skeptisk til.

Mange med CP (og sikkert andre lignende diagnoser) har en sterk tilknytning til hjemstedet sitt. I motsetning til for eksempel de som går på dagpenger er mange med CP avhengig av hjelpeapparatet rundt seg for å få hverdagen til å fungere.

Det er mange enkeltvedtak (transport, BPA osv.) som blir fattet og som ikke nødvendigvis følger personen dersom han/hun flytter til et nytt sted. Slik det er i dag har man ikke noe garanti for at man får innvilget det samme i annen kommune. Personer med nedsatt funksjonsevne er ofte sterkt knyttet til sitt sosiale nettverk og det kan være utfordrende å bygge nye relasjoner. I verste fall kan et krav om mobilitet føre til økt passivitet og isolasjon for unge med CP.

Strengere reaksjon ved brudd på aktivitetsplikten

Departementet vurderer å innføre en ny straffereaksjon ved brudd på aktivitetsplikten. Det er snakk om en reaksjon som ansees mild, men som er lett å bruke og tilsvarer en reduksjon på en dagsytelse.

CPU er enig i at det skal stilles krav og det kan være positivt å innføre en mildere straffereaksjon, dersom mange blir straffet for strengt i dag. Vi er enig i grunnlaget for straffereaksjonen (de beskrevne tre grunnene for brudd på aktivitetsplikten), men vi synes departementet er for strenge i vurderingen av hva som skal være rimelig grunn for å ikke gjennomføre aktiviteten. Departementet legger til grunn: «akutt sykdom, barns sykdom eller dødsfall i den nærmeste familie». Vi tenker at sykdom blant kronikere kan være fraværsgrunn uten at den er akutt. Bør ikke også personer på arbeidsavklaringspenger ha mulighet til å sende inn en egenmelding ved sykdom, slik som andre har?

CPU er også opptatt av at det fortsatt skal være mulig å få fritak fra meldeplikten, slik at de med dokumenterte kognitive vansker fortsatt kan få innvilget dette.

Til slutt vil vi påpeke at vi synes aktivitetsplikt og sanksjonsmuligheter blir vektlagt for mye i dette høringsnotatet. Vi synes det er viktigere at det stilles flere og tydeligere krav til en bedre og mer målrettet oppfølging av den enkelte. Det er et stort ønske blant ungdommene i CPU å komme i aktivitet og arbeid. Dessverre opplever ikke alle at de får tilstrekkelige muligheter og sjanser til nettopp dette!

Kontaktpersoner for høringsuttalelsen:

Stine Dybvig, leder av CPU, telefon:95256511 og mail: stinebdy@online.no

Kristin Benestad, rådgiver i CP-foreningen, telefon:93062084 og mail: kristin@cp.no